

PSYCHOLOGIE U NÁS A JINDE

COLLOQUIUM ON HUMAN
BEHAVIOUR GENETICS,
BRNO, ČERVENEC 1970

Přestože má vývojová psychologie u nás dosti solidní teoretické a hlavně praktické zámezi a řadu už zkušených odborníků, zůstává jaksí v pozadí našeho psychologického dění. Svědčí o tom, např. skutečnost, že donedávna neměla ani vlastní sekci v rámci Čs. psychologické společnosti. Kolokvium s mezinárodní účastí o genetice lidského chování bylo vlastně první samostatnou akcí tohoto vědního odvětví, zaměřenou na základní teoretické otázky. Hlavním tématem symposia byla problematika „nature vs. nurture“, věčně provokující vývojové psychology, genetiky, etology a vůbec všechny odborníky zabývající se vývojem. Aktuálnosti této problematiky neubírá ani to, že se jí někteří snaží odmítat jako v daném konceptuálním rámci neřešitelnou (např. behavioristé, s nimiž polemizuje Lorenz).

Zásluhou brněnské katedry psychologie a psychologické laboratoře ČSAV a především díky iniciativě doc. dr. Švancary, CSc, bylo možno uspořádat toto kolokvium s mezinárodní účastí a připojit je k mezinárodnímu Mendelovu kolokviu, což přispělo k zajištění širšího odborného fóra. Psychologická problematika byla zastoupena už i v obecném mendelovském kolokviu, jehož se zúčastnili hlavně genetické, historické a metodologické vědy. Bylo to v podnětném příspěvku prof. Müntzinga z university v Lundu o mentalitě člověka z hlediska Mendelismu a v referátě L. Švancarové o psycholinguistické analýze písemností G. Mendela ve srovnání s jeho současníky.

Po zahájení kolokvia o genetice lidského chování prof. V. Chmelařem se ujal předsednické funkce prof. J. Brožek z Lehighské university (Betlehem), který s přehledem a obdivuhodnou pohotovostí dokázal komentovat a shrnovat každou z přednášek po celou dobu sezení. Jeho vlastní příspěvek se týkal kritických problémů v genetické psychologii, tj. otázek jednotného jazyka a sblížení různých koncepcí a teorií. Pro české a slovenské psychology byla až překvapující obeznamenost se sovětskými pracemi, zvláště genetickými, které začínají už u Pavlova a přinášejí v poslední době zajímavá experimentálně ověřená fakta. P. Řičan z Prahy nabídl účastníkům matematický model vztahu „nature vs. nurture“, kde rys osobnosti je chápán jako lineární

kombinace faktorů heredity a prostředí. Tohoto modelu použil k úvaze, kterou dokazoval, že podíl heredity a prostředí je funkcí kulturních a výchovných podmínek. V diskusi byl tento model konfrontován s Rohracherym modelem. E. Caracciolo a S. Fiorelli z Milána referovali o svém výzkumném projektu aplikovaném u skupin monozygotických a dizygotických dvojčat ve školním věku; zaměřují se hlavně na inteligenci. Výsledky byly zatím předběžné. Mnohem dále je už výzkum na dvojčatech prováděný J. Švancarou z Brna; jeho referát se mohl opírat o mnohaletou práci, která již přinesla závažné výsledky. U 194 párů dvojčat, z nichž 31 % bylo jedno- vaječných, byl sledován reakční čas, odhad barev, úroveň aspirace a IQ podle Ravena. J. Švancara doložil, že se heredita neúčastní stejnou měrou všech psychických proměnných a že podíl dědičných a exogenních faktorů kolísá v závislosti na vývojovém stadiu dítěte. Zdůraznil nutnost longitudinálního a komplexního výzkumu v této oblasti. J. Linhart (zastupovaný J. Exnerem) demonstroval svou metodu kongitivního učení a její pomocí zachycené fáze kognitivního vývoje. S. Langer z Hradce Králové ukázal na výsledcích svého výzkumu 9–15letých dětí různou účast faktoru věku na výkon (zjištěnou analýzou variance). Bylo použito metody třídění vět, výkladu přísloví, hledání synonym, klasifikace pojmů aj. S. Langer konstatuje, že věkový faktor byl vesměs silnější než zjišťované vlivy prostředí. J. Kotásková dokládala na výsledcích svých dvou studií dosah vlivu chování dítěte (podmíněného vrozenými dispozicemi k chování) na chování a postoje rodičů; tento vliv se obrazel mj. ve významných rozdílech ve vřelosti vztahů mezi matkou a chlapcem vs. matkou a děvčetem a ve způsobech sociálního kontaktu vůbec. Rozdíly byly výrazné už v raném věku, kdy vliv sociálního učení byl nepatrný. J. Koch, který se v poslední době zabývá vlivem rozsáhlé pohybové stimulace kojenců na jejich tělesný i duševní vývoj, demonstroval své metody pomocí bohatého obrazového i filmového materiálu. Zatím byl pozitivním výsledkem stimulace urychlený pohybový vývoj, zvýšená aktivita, převažující dobrá nálada a sociabilita dítěte, vypsělá hra a dokonce zlepšený řečový vývoj. B. Balaščíková z Bratislavy se ve svém sdělení zabývala genetickými determinantami aspirací školních dětí. Vycházela z výsledků vlastní studie s dvojčaty

Monozygotická dvojčata vykazovala podobnost úrovně aspirace (r) 0,56, dizygotická stejného pohlaví $-0,05$ a dizygotická rozdílného pohlaví $-0,12$; tento výsledek dovolil autorce usuzovat na určitý vliv hereditárních komponent v aspiračním chování. — Předběžné výsledky aplikace percepčního bludišového testu u dvojčat sdělili A. Elithorn z Londýna a J. Švancara. Toto sdělení bylo doplněno barevným filmem ilustrujícím precizní laboratorní provedení této metody.

Ostatní přihlášení autoři, kteří pro pozdní příjezd nebo jiné překážky na kolokviu nevystoupili, byli A. R. Lurija z Moskvy, J. Gibson z Cambridge, W. Arnold z Würzburgu, S. J. Geerts z Nijmegen a M. Milan z Bratislavy. Jejich pří-

spěvky však budou zařazeny do sborníku tohoto kolokvia. Těšíme se též, že většina referátů bude publikována v 1. čísle časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa.

Živá diskuse i dobrá úroveň referátů čerpajících většinou z dlouhodobých studií a experimentů svědčí především o dosti vysokém standardu vyvojové psychologie u nás. Pořádání podobných akcí jako bylo toto kolokvium je vlastně jedinou možností pro navazování spolupráce jak uvnitř naší psychologické obce, tak mezinárodní a v neposlední řadě mezioborové. Bez této spolupráce by náš výzkum, stále náročnější jak na průkaznost výsledků, tak i na komplexnost, zůstával věčným torsem. J. Kotásková

O z n á m e n í

Československá psychologie upozorňuje své čtenáře na významný čtvrtletník *International Journal of Psychology / Journal International de Psychologie*, vydávaný Mezinárodní unií pro psychologickou vědu (International Union of Psychological Science). Časopis je věnován kulturně srovnávacímu studiu obecně psychologických, vyvojově psychologických a sociálně psychologických fenomenů. Pozornost věnuje i mezinárodní konfrontaci teorií a metod rozvíjených psychology v různých zemích, v závislosti na národních kulturách a profesionálním výcviku. Příspěvky z oblasti teorie a praxe jsou publikovány v jazyce anglickém nebo francouzském. Rubrika Mezinárodní psychologická tribuna je věnována aktuálním zprávám, diskusím apod.

Roční předplatné časopisu (4 čísla) činí 8 \$ (44 fr. franků). Hlavními redaktory jsou G. de Montmollin a G. Nielsen.

Adresa redakce DUNOD 92 rue Bonaparte, Paris VI.

Výbor psychoterapeutické sekce Psychiatrické společnosti České lékařské společnosti Jana E. Purkyně provádí přeregistraci svých členů. Prosíme proto, aby zájemci, kteří chtějí pokračovat ve svém členství nebo se stát členy, přihlásili se do 31. srpna 1971 na zdola uvedenou adresu.

MUDr. Zdeněk Mrázek,
tajemník sekce
Denní sanatorium
Horní Palata
Na Hřebenkách
Praha 5